

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ EGYESÜLET

HAVI KÖZLÖNYE.

F919

SZERKESZTI:

SZÉCHY KÁROLYNÉ LORENZ JOSÉPHINE,

AZ EGYESÜLET ELNÖKE.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— * IV. ÉVFOLYAM. * —

1899.



KOLOZSVART,

GOMBOS FERENCZ LYCEUM-KÖNYVNYOMDÁJA

1899.

BCU Cluj / Central University Library Cluj



AZ „ÁLLATOK VÉDELME“

IV. évfolyamának

TARTALOM-JEGYZÉKE.

I. füzet.

	Old.
Victoria, angol királynő szeretete az állatok iránt. Irta: G. Labadie-Lagrave. Fordította Lady Lawrence — — — — —	1.
Kerékpáros állatok — — — — —	2.
A fénybogárról. Tompa Mihály — — — — —	3.
Panasz a fenyvesek hazájából. Binder Laura — — — — —	4.
Az állatvédő kongresszus — — — — —	5.
Kutyaárak — — — — —	6.
Az erdők dalosai. Irta: Gróf Lázár Kálmán — — — — —	6.
A zsoldárénekes. Herder — — — — —	8.
Ujra egy »kitüntettetett kutya« — — — — —	8.
Állatmentő kocsik — — — — —	8.
A macskák. Irta Alexandre Dumas fils. Fordította Széchy Károlyné — — — — —	9.
Majomiskola — — — — —	10.
Egy állatkinzó büntetése Finnországban — — — — —	11.
A giliszta hasznosságáról. — A madarak énekének ideje — — — — —	11.
A hegyek állatvilága. Irta Elisée Reclus. Ford. Geöcze Sarolta — — — — —	12.
Hasznos állatok. — A tücsök, mint hőmérő — — — — —	15.
Az »Állatok Védelme« cserepéldányai — — — — —	15.
Czéljaink — — — — —	16.

Külön mellékletben: *Erzsébet királynénk.*

II. füzet.

Megdicsőült királynénk, mint az állatok barátja. Sz. L. J. — — — — —	17.
Házi állataink egészségének fentartásáról. Monostori K. — — — — —	19.
A fecskék. Irta Mojkov N. Apollon. Fordította: Szabó Endre — — — — —	20.
VI. ifj. pályázatunk eredménye — — — — —	21.
Aranka és a pacsirta. Irta Ausch Jenő — — — — —	21.
Cserepéldányok folytatása — — — — —	23.
Adományok — — — — —	24.
Könyörületesség — — — — —	24.
A leggazdagabb állatgyűjtemény — — — — —	24.
A kutya. Irta Tousserel. Fordította Széchy Károlyné — — — — —	25.
Harminczöt év egy szigeten — — — — —	26.
Korhely pillangók — — — — —	27.
A munkás állatok tulterheléséről. Monostori Károly — — — — —	28.
A gráci állatvédő kongresszus — — — — —	31.
Választmányi ülésünk — — — — —	32.
A »Természet«, — — — — —	32.

III. füzet.

Kutya volt . . . Irta Ábrányi Emil	33.
Állatkerben. Vass Tamás	38.
Tyras bosszuja. Irta Gy. Bernáth Oszkár	39.
I. Vilmos császár szeretete az állatok iránt	40.
Különös állat: czafrangos salamander	40.
János diák hollója. Irta N. Pap Gyula	41.
Párbaj egy majommal	45.
Állatok törvénykönyve	45.
Állataink télen. Irta Széchy Károlyné	46.
Állatvédelem Angolországban	48.
Kolozsvár gazdasági állatai	48.

IV. füzet.

Madár-spiritizmus. Irta Schwarczel Adél	49.
Adomány	51.
Kis madarak a hóban. Irta B. Büttner Lina	52.
Madarak a csünnél	52.
Géza urfi esete. Irta Weisz Jenő	53.
Az Óceán. Elisée Reclus	55.
Becsüld meg az állatot. Szini Péter	56.
Az Á. V. E. legelső alapító tagja	56.
A papagáj. Közli Széchy Károlyné	57.
Házi állataink egészség fenntartásának egy fejezete	61.
Egy költő-prédikátor karácsonyi intése	64.
Az Á. V. E. új tagjai	64.

BCU Cluj / Central University Library Cluj V. füzet.

Isidor és a galambok. Lope de Vega után	65.
A hű kutyáról. Greguss Á.	67.
Állatélet télen. Irták Sajó Károly és Lakatos Károly	68.
A rejtelmes gyík	71.
Miért e csend, miért e némaság? Irta Márkus Erzsé	72.
Petyko. Irta Gárdonyi Géza	73.
A bátor nyulakról. Dr. Ágh Timót	76.
A csóka mint kárpitós	76.
Az eszes verebek	77.
Egy juh értelmessége	77.
Mendemondák az állatokról	78.
A világ legnagyobb kutyája	80.
A kis jötevőnő	80.

VI. füzet.

Négy lábú katonák	81.
Kikeletkor. Irta Tompa Mihály	85.
Állataink kinjairól	86.
Az állatvilág utozaseprői	87.
Adomány	88.
Drága állatok	88.
A fehéregyházi sas. Irta Eötvös Károly	89.
A koldus veréb	90.
A eziczus	91.
VII. ifj. pályázatunk	96.
Az orsz. Á. V. E. „Ajándék-Könyvecskái”	96.
1899-re befiz. tagsági díjak	96.

VII. füzet.

Ingyen munkások. Irta Gróf Lázár Kálmán	97.
Frigyes császár és a tyúk	99.
A gólya. Petőfi Sándor	100.
Az oláh juhász	102.
Az apró szárnyasok Heródeszi	103.
A méhek színérzékeiől	104.
Adatok a kutya okosságáról és nomességéről, Irta Lady Lawrence.	111.
Az elefánt halála	111.
A méhkirályné	112.
14,000 meg öntegenezett tyúk	112.
1899-re befiz. tagsági díjak	112.

VIII. füzet.

Építő művészek. Irta Binder Laura	113.
Gazd. iskolát nők számára	118.
Kutya derby	118.
Madárvilág. Ferke Ágost	119.
Adomány	120.
Lionardo da Vinci és a madarak	120.
Könyörületos plébáros	120.
A tiszteletes uram hollója. Irta Kardosné Szabó Amál	121.
A varju, mint jötevő	124.
Barátság kutya és ló közt	124.
Ámil és a galambok	124.
Kérelem a játékonysági egyesületekhez. Dr. Szalkay Gy.	125.
Hasznos tudnivalók	126.
A verebek	127.
Tánczos Madarak	127.
Kutya-gazdaság	127.
1899-re befiz. tagsági díjak	128.
Állataink kinjairól	128.

IX. füzet.

Gyermek és házi állat. Irta Aliberts Fordította Széchy Károlyné.	129.
A bölcs és a veréb	132.
A kakukhoz. Irta: Wordsworth. Fordította: Fejes István	133.
VII. ifj. pályázatunk eredménye	134.
Az életmentő majom. Irta: Berkovits Samu	134.
Tyukológus szobra	135.
Sarcey, az állatvédő	136.
Dramák gólya, varju és fecske családokban	137.
Közgyűlésünk	138.
Elnöki megnyitó	139.
Titkári jelentés	140.
Pénztárnok jelentése	142.
Elnök lemondása és új választás	143.
Ló-gondozás	144.
Országos zoologiai társulat	144.
1899-re befizetett tagsági díjak	144.

X. füzet.

Világító állatok	145
Kacsák Chinában.	149

A sebzett szarvas. Irta Tompa Mihály	150.
A pillangó és a cserebogár. Irta Szécsényi Alajos.	150.
Cziczus mint életmentő. II. díjjal jut. pályam. Irta Gy. Bernáth Oszkár.	151.
Egy majom életéből. III. díjjal jut. pályam. Irta K. Adler Béta	152.
Hangyatenetés. Irta Hiram	153.
Földmivelő hangyák.	154.
A tehén és a malacok, — Postás kutya.	155.
Halált tettető róka és majom	155.
II. Frigyes király és agara	156.
Hasznos tudnivalók	159.
Allataink kinjairól.	158.
1899-re bef. tagsági díjak	158.
Néhaj Szenkovich Márton végrendelete	160.
Az Á. V. E. jutalomkönyvei	160.
Búcsú. Irta Széchy Károlyné, Lorenz Joséphine.	

Bibliai mondatok: 3. 20. 33. 52. 67. 85. 101. 120.

Aforizmák az állatvédelemről. 3. 20. 33. 52. 67. 71. 72. 85. 88. 101. 120.
133. 136. 150.

Szerkesztői üzenetek. 15. 16. 23. 128. 150. 160.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET

Szerkesztőség:

SZÉCHY-VILLA

I. EMELET

hozá a kátratok, tudakozódások, előfizetések küldendőek.

HAVIKÖZLÖNYE.

Szerkeszti:

SZÉCHY KÁROLYNÉ LORENZ JOSÉPHINE,

az Egyesület elnöke.

Tagoknak

tagsági díj fejében jár.

Előfizetési ár:

Egész évre 1 frt — kr

Fél „ — „ 50 kr

Számonként 10 kr

Negyedik évfolyam.

Kolozsvár, 1898. okt. 1.

1. szám.

Tartalom: Victoria angol királynő szeretete az állatok iránt. Irta: *G. Labadie-Lagrave*. Ford. *Lady Lawrence*. — Kerékpáros állatok. — A fénybogárról. *Tompá Mihály*. — Bibliai mondat. Aforizmák *Matthison* — *Subhadra Bhikschu-Math*. *Claudius* — és *Smilestől*. — Panasz a fényvesek hazájából. *Binder Laura*. — Az állatvédő congresszus. — Kutyaárak. — Az erdők dalosai. *Gróf László Kál-mán* — A zsoltárenekes. *Herder* — Ujra egy »kitüntetett« kutyá. — Állatmentőkocsik. — A macskák. Irta: *Alexandre Dumas fils*, Ford. *Széchy Károlyné*. — Majomiskola. — Egy állatkinzó büntetése Finnországban. — A giliszta hasznosságáról. — A madarak énekének ideje. — A hegyek állatvilága. Irta: *Elisée Reclus*, Ford. *Geőze Sarolta*. — Hasznos állatok — A tücsök mint hőmérő. — Az »Állatok Védelme« cserepéldányai. — Céljaink. — Szerkesztői üzenet.

VICTORIA ANGOL KIRÁLYNŐ SZERETETE AZ ÁLLATOK IRÁNT.

Irta: *G. Labadie-Lagrave*. Fordította *Lady Lawrence*.

A királynő szívesen utazik miniszterei nélkül, de sohasem válik el kedvencz kutyájától. *Dash*, a kinek szerencséje volt a királynőt felkenetése után a Buckingham-palotába való visszatérte alkalmából örvendező vig ugatásával legelsőnek üdvözölni; *Looty*, a kit valóban csodás módon mentettek ki a chinai császár nyári palotájából; *Noble*, a ki nagy inyencz-volta daczára, képes volt egy tésztadarabot egész félóra hosszáig fogai közt tartani, a mig megkapta az engedélyt, hogy fölfalhassa; a hű *Sharp*, a szép *II. Darnley*, az értelmes *Marco* szinte emberi szemével, mindezek a kutyák jelentékeny helyet kaptak a »Journal«-ban, a naplóban, melyben a királynő uralkodásának és életének legfőbb eseményeit beírta. A leghíresebb művészek versenyeztek ama dicsőségért, hogy e történeti nevezetességű állatok képmását megfessék; mauzoleumaik a jövő századok régiségbuvárai felfedezni és kibetűzni fogják majdan az osbornei park egykori helyén, mely akkor erdő lesz, miután a vén Európa miveltsege rég a világ valamely más földrészére költözik át.

A lovaknak is épp annyit ér jutott a királynő szeretetéből, mint a kutyáknak. *Mistress Sarah Tooley* a »*Woman at Home*«-ban elbeszéli, hogy az akkor még fiatalabb Victoria királynő egy nap Wight sziget ország-



utján egy paraszttal találkozott, a ki egy szép kis fehér ponnyt ostarával tütögetett. Ő Felsőége, ki maga hajtotta kocsiját, azonnal megállt, s megkérdezte a vadlelkű fuvarost, nem adná el neki a lovát? Az üzletet mindjárt megkötötték és a durva gazda kezéből kivett szegény ponnyt a Bushey-parkba hozzák. Ott tölti most napjait kellemes és békés visszavonultságban, a hol Jessie-vel, a királynőnek 25 éven keresztül használt paripájával, és Picco-val, egy egész kicsiny szardíniai lóval, amelynek jellege a vénség befolyása alatt kicsit megszelidült, jó egyetértésben él. E szardíniai ponyt még Victor Emanuel király ajándékozta volt a királynőnek s a windsori istállóban híressé vált azon elkeseredett ellentállása révén, melyet Frank Buckland naturalista indiscret kísérleteivel szemben kifejtett; Picco egyszerűen nem engedte át magát azon megalázó műtétnek, a melyet később a kontinens legtöbb országainak bünösein végrehajtottak, sűrű erélyes rugdosással felelve a lödömitő merész kísérleteire, miket egy természettudományi tanár igyekezett rajta végezni, a »tudomány érdekében«

A királynő nemcsak lovak és kutyák, de bárányok iránt is vonzódott. Sajnálva az ártatlan áldozatokat, melyek a mészáros kegyetlen keze alatt hullanak el, a királynő elhatározta, hogy a királyi konyhában készülő ételekből a bárányhúst kitörölje. Talán a leghathatósabb eszköz avégre, hogy a füevő fajnak legártatlanabbját a barbar ember által rá szabott sors alól megmentsék, az lett volna hogy egyszersmind a királynő reggelijén mindennap előforduló és kötelező két báránykaréjokat is a menü-ből kihuzzák; de tudvalevő a legbuzgóbb állatvédők sem rendelkeznek mindig kifogástalan logikával -- Különben, ha az uralkodónő megkísérlette volna a britt gyomrokat kedvencz eledelüktől megfosztani, nem csak kitette volna magát egy a királyság tekintélyét kockáztató kudarcznak, de nagyon valószínű forradalmat idézett volna elő. Az angolok beleegyeznének talán a főrendiházuk s parlamentjük eltörlésébe, lemondanának a habeas corpusról, meg a magna chartába foglalt kiváltságaikról, de biztosan fegyverhez nyulnának, ha az ember megakarná a véres ürüczombbal való tápiálkozás elévülhetetlen jogától fosztani őket.

Kerékpáros állatok. Már a szegény állatokat is felültették a kerékpárra: Londonban már szinte két éve, hogy egy oroszán »működik« a gépen, Madridban pedig most mutogatnak két óriás *kakadut*, a melyek csőrükkel és kormükkel frissen hajtják a tricyclot. Egy amerikai újság fölfedezte a *bicikliző patkányt* is. Egy kerékpáros a pinczében akasztotta föl a gépét nem messze egy deszkától, a melyen élelmiszerek voltak. Egy patkány az első kerék pneumatikájára ugrott, ama reményben, hogy onnan a deszkára jut. De »mister rat« elszámította magát, mert a kerék forogni kezdett és a patkány csakhamar a legmagasabb ponton volt. Innen nem tudott menekülni és reggel ott találták még mindig biciklizve. Az állat teljesen ki volt merülve és a ciklóméter tanúsága szerint 39 kilométert tett meg.

A fénybogárról.

Te nyáréj szeme!
Te élő smaragd!
Te földi csillag!
Hol vetted magad?

Bajos leánya
Volt a kikeletnek;
Napsugár szöve
Fürtül a főre;
Mít lomb takargat;
Szűz teste harmat.
Szemének álmán
Tündéri látvány
Játéki születnek
Járása: gyöngéd
Szellők lebegése:
Mosolya: ifjú
Rúzsák feselése.
És megjön a nyár,
A nap süt, éget;
S a szép kikeletre
Hoz gyászos véget.
— Nem szól a csurgó
Halmok vidékin. —
Hervadt koszorúján
Nincs illat és szín.
Árván maradt a
Tavaszi leánya;

S diszét, buvában
Elveszti, lehányja.
Magát elrejtve
A rengetegbe,
Kietlen barlang
Homályán lappang,
S zuhatag mellett —
De nem lei enyhet.
Nem védj cser, szil,
Mint a tüzes nyil:
A nap sugára
Lövelve reája.

Ő is beteg lesz,
S érezve végét,
Bejárja éjjel
A bércz vidékét,
És míg búcsúzik,
Bágyadt szemének
Könycseppje elhull . . .
— S a köny *megéled*. . . .
Belőle kékes
Smaragdfény árad,
Életet adván
A fénybogárnak.
Te földi csillag,
Te nyáréj szeme,
Fénylő rövid élted
Könycseppből leve!

Tompa Mihály.

Az ökör ismeri az ő urát és a szamar az ő urának jászlát.
Ésa. 1, 3.

A lények seregét az örökös szeretet fonja körül:
A földi férget, meg a nap tüztengerét ugyanaz az atyai kéz
teremté.

Az »Upásak«-ok első parancsolata az, hogy semmiféle élő
lényt nem szabad megölni. A ki *állatot szükség nélkül öl, megsért*
vagy kínoz, azt nem tekintik valódi buddhistának.

Subhadra Bhiksuh.

A jótettek, melyeket csendben tiszta szívvel művelünk,
Halottak, a kik a sirban élnek,
Virágok, melyek a viharban megállnak,
Csillagok, melyek soha el nem tűnnek.

Math. Claudius.

A szülőknek és tanítóknak igyekezniök kellene, hogy a
gyermekeket kis koruktól fogva minden élő lény iránt való sze-
reterre és kiméltre gerjeszszék, és visszatartsák attól, hogy ezek-
nek kint okozzanak.

Smiles (a kötelességekről).

Panasz a fenyvesek hazájából.

A Keleti-Kárpátok egy tündérszép völgyéből kél e panasz. Abból a völgyből, mely a nagy Kelemenhavastól délre, két kisebb hegy: a *Bükhavas-* és a *Közrez-havas* előhegye: a *Kerekszék* (e csodálatos szikláknak, barlangoknak gazdag emelkedés) közé szorítva, fenyvesektől környezve, rejti magában a természet szépségeit, kincseit.

Hüs patakok, üde kristályforrások csillognak mindenfelé. S a madár, a virág úgy szereti, mintha számára teremtetett paradicsom volna. (Borszék völgye). — Szép regéket mond itt a szellő is, a mint átlebben a fenyőágakon. Regéket e' mult idők tündérszépességéről.

A nap sugarai fénybarázdákat vetnek az erdő talaján zöldelő mohára, mely aransárga virágokkal van gazdagon behintve. Ezek bólogatnak mélán, csöndesen a rege mellett. Bólogatnak, majd nevetnek, érezve a nap melegét. Aztán patakcsörgés, halk suttogás kíséri a regemondót; végre megszólal az ének. Madarak éneke. . . .

Itt egy rigó kandikál kíváncsian felénk . . . Ott egy szürke bitlegető eteti két kis fiát kedvesen, negédesen lépdelve, föl-fölrepülve; s azok mindenütt nyomában. A fűrtös bodzán egy füstfarku zenér hívogatja párját. A fenyőágon pirosruhás keresztcsőrű pintyek himbálnak, szedegetnek gyorsan. A kerítésen gébicsek beszélgetnek.

Fönt, fönt, magas fenyőszálakon búboszczinkék, fenyőcczinkék, szénczinkék; „czin—czin“ hangja hallszik. Egy bükfaágon tarkaszárnyu erdei pintyek halk éneke szól, csalogat, hívogat.

A patak partján kalapfű, és a tussilágó nagy levelei közt kecses mozdulattal lépdégnének, iszogatnak szép sárga billegetők

De jaj! Egyszer csattan a flober! »Megvan!« kiált a fiu »Nincs; nem találad. Elrepült!« — mond a másik. — »De ott fekszik,« — ujjong ismét amaz . . . Igen, ott fekszik . . . Zöld moha a terítője. Tarka virág a szemfedője. Ott fekszik a tarka szárnyu édes szavu pinyt. A fehér sziklaóriások komorabban néznek. A fejüket ékesítő fenyők busan hajlonganak. A szellő némul. nem regéi tovább. — A mókus rémülve menekül ágról ágra.

Pusztulást, némaságot terjeszt a flober. (Mint a *kolozsvári Házsongárdban* néhány — u. n. jó családból való — kis fiuk flobere.)

És még sokszor fölhangzik vészcsattanása. És még sok madár hallatta utolszor szavát.

Minden nap kevesebb madárral találkozunk. . . . Minél több az ember (pedig nincsenek is sokan) annál kevesebb a madár, annál kevesebb a virág . . . A nemrégén még viruló, illatozó rózsaszín orchisok, epipactisok, aransárga hieraciumok, égszínkék geraniumok, csengettyükék; marékszámra hevernek kitépve, összetaposva a sétautakon. . . .

A rigó nem tekint már kíváncsian felénk a málna és fürtös bodza bokrai közül . . . A pinyek félénken menekülnek, amint emberi lépés zaja közeleg. A mókus figyelve, gyanakodva néz le fénylő fekete szemeivel a fenyőfák legmagasabb galyairól; izgatott sebességgel mozgatja lombos farkát jobbra, balra, jobbra, kélra. S aztán óvatosan menekül . . . Csak a vipera mutogatja barkedve barna, czifra szalagos hátát; fejét öntudatosan fölemelve, öltögeti ki zsákmányra várakozó, hasított nyelvét. Halad bátran. Nem bántja senki. Sőt kerülve kerülük. Hiszen vipera!

Nem messze innen, félig megölve hever egy ártatlan gyík. Se él, se hal. (Hja! Miért atyafia a viperának, ha mindjárt csak távolról is? !)

A Nagy-Borpaták völgyére könyöklő sziklák fölött homályos, árnyas erdei út vezet »a nagy vízhang«-hoz. Sötét fenyők borulnak egymásra; alattuk nagy harasztcsoportok, fénylő zöld moha szőnyeg, melyet skárlátvörös galócák díszítenek.

Egyszere kitágul a szemhatárunk. — Alattunk mély völgy táng; míg előttünk a keleti Kárpátok sziklatornyokkal ékes ormai emelkednek.

Messze fejük fölött, a *Komárnyik* sziklái felől, kazári fecskék csapatja repül. De ezekkel már nem bír a flober. Villámgyorsan hasítják a léget; élesen sivitva, mintha haragudnának hogy itt is megzavarja az ember a természet fenséges csöndjét.

Mintha azt kiáltanák le: »Pusztulás kíséri mindenütt az ember nyomdokát!«

»A természet szép, a természet fenséges; csak az ember ne rombolna, ne pusztítva mindenütt!«

»Fenséges, szép különösen itt! S még szebb volna, ha kis művészeit, legkedvesebb teremtményeit az ember könnyelműsége nem irtaná.«

Vájjon igaza lesz-e a kazári fecskének mindörökre?

Pusztulás fogja kíséreni az ember nyomát mindig, mindenütt?

Binder Laura.



Az állat- s főképp madár-védő congresszus, melyet augusztusban tartottak Grácban, fényesen sikerült. Jövő számunkban bővebben referálunk róla.

*

Kutyaárak. Egy amerikai klub, mely tiszta bernhárdi kutyák tenyésztésére adta magát, egy himkutyát 51.000 és 2 nőtényt 25—25.000 frankért vett meg.

*

Az erdők dalosai.

Irta: Gróf Lázár Kálmán.

A madarak az erdő éltető szellemei, bájos művészei. Közöttük legelső a bájos hangú *fülemile*.

A fülemile árnyas berkek- és lombos erdőkben lakik, ha csak teh eti, viz közelében. Vándor madár, s április végén jön hozzánk vagy május elején.

„Ha értenők szavait meggyőződnenk róla, hogy minden ének, melyet elzeng, más-más érzelem kifejezője.”

E sajátságos madárnak a természete is különbözik más madarakétól. Ő az ellentétek madara. Magatartása gyakran komoly, méltóságos, máskor játszi, gyermekes. Lelkesülni tud, s ha szívének vágya nem teljesül, végtelen bánatossá válik. Jó indulatu, de vad; árva madárfiakat fölnevel, gonddal ápolva őket, de viszont akármilyen csekélységért féktelen haragra lobban. Komoly, de a nevetségességig kíváncsi. Az emberhez bizalmasan közeledik, jelenlétében tartózkodás nélkül hallatja felséges énekét, de elvonulva a cserje sűrűjébe, láttatni sem engedi magát.

Mit mondjak házi életéről? Igaz: laza fészket rak, melyben 4—5 barna tojás található május közepén, s a him nem sokat törődik fiaival, de az anya megható gyöngédséggel ápolja kisdedeit.

Erdőn sétálgatva, a fák árnyában kellemes méla madárdalt s egy-egy magasabb cserjén mesterileg készült fészket pillantunk meg, mely csinos kis félgömb alaku; nagy ügyességgel van készítve finom fű és gyökszálakból s belül nagy goddál kitaszítva földdel. Melyik madár ennek a tulajdonosa? Kérdéné a nagyvárosi lakos. Vidéken mindenki tudja, hogy ez az *énekes rigó* készítménye, s ha a közelből hangzó méla dalra hallgatunk, ráismerünk magára a művészre is, ki nem csak dalnok, hanem kitűnő építő is. A rigók a valódi erdei madarak közé tartoznak; oda is elhatolnak, hol a kelet bűbajos dalnokát, a fülemülét és sok más kisebb énekes madarainkat csak hirtől ismerik. Épen azért a rigó a hidegebb égalj alatt még nagyobb becsben áll, mint nálunk.

Az én kedves madaram azonban a rigók között a *fekete rigó*. Az ő dalát a maga nemében páratlannak tartom. Mennél többször halljuk, annál jobban megszeretjük. Hallani reggel már korán, mikor a hajnalpir halvány rózsafénye még alig kezd derengeni, mikor keleten az ég kékjébe beleolvadó csillagok már fénytelenül rezgének s mikor a reggeli hús szellő végig szaladva az erdőn, szenderegésből felkölti a szunyadó életet. A rigó már ilyenkor elkezd dalát, tele zengve az erdőt; azonban ez csak gyöngye utánzata esti szép dalának. Alkonyatkor kell őt hallanunk! Mikor a nap leszáll, a szellő az ingadozó, harmatos virágokkal enyelig; mikor az alkony már kihamvad s az első csillag fölragyog; akkor az erdőszéli bokrok valamelyikén megszólal a fekete rigó. Majd egy másiknál visszhangra talál, s a mint az égen mind több-több csillag gyulad ki, mind több-több bokor zendül meg a daltól, mintha minden fölragyogó csillag egy-egy rigót lelkesítene dalra; s mig csak ragyog az egész boltozat a sok fényes csillagtól: zeng az egész erdő a sok rigó dalától.

Mielőtt azonban megválnánk a lombo erdőtől, nem szabad megfeledkeznünk két kedves kis szárnyasról, habár ezek gyakran flikeresnek benünket falusi magányunban is, s különösen télen át köszöntenek be hozzánk, mikor a többi énekesek szebb hazát keresni messze távoztak. Ők akkor sem hagynak el, hanem valódi jóbarátokként vigasztalnak bennünket a szomorúság napjaiban.

Mindenütt ismerik a szerény *vörösbegyét*. Ezt az élénk fényes, fekete-barna szemű, olajszin hátú, narancsvörös mellű mozgékony, örökvidor madárkát nemcsak ismerik, hanem sok helyen fél házi madárnak tekintik.

Nem is lehet nem szeretni, annyi kellemmel, annyi jó tulajdonnal bír. Akaratlanul is szemébe ötlük mindenkinek a vidám, pajzán kedvű bizalmas lény.

Egy német közmondás szerint »A mi picziny, az kecses is.« Ez valóban ráillik az *ökörszemre*. E furcsa kis madárnak már a külsejében is sok megnyerő van. Alig három és fél hüvelyk nagyságú; kissé zömök, s kurta, elmetszet farkú. Színezete szép rozsdabarna, fekete haránt vonalakkal hullámozva; alul barnás-szürke, sötétbarna hullámzattal. Egész Európában található sűrű cserjék, víz melletti ligetek- s kertekben, és mindenütt magára tudja vonni a figyelmet piczinyisége mellett is, szokásai, éneke és művészi fészke által. Fészke valódi remekmű, melyet azonban nem könnyű leírni, mivel az okos kis madár azt a helyhez alkalmazottan különféleképen építi. Egyik magas fa csúcsára rakja, másik sűrű bokorba elhagyatott egérlyukba, szirtrepedésbe, faoduba; nagyon sok pedig sűrű túskebokorban üti föl tanyáját, sövénykerítések eresze alá, vagy malomgátakban, mivel nagyon kedveli a víz szomszédságát. Azonban bárhol találjuk is fészket, az mindig nagy gonddal van készítve; többnyire kis gombalaku bejáró lyukkal; anyaga egyiknek tisztán moha, másik fűszálból és falevélből van szövve és tollal kibélelve. Éneke kítűnően kellemes és változatos, fülyölő, tiszta, csengő erős hangokból áll. Rendkívül fölvidítőlag s élénkítőleg hat vig dala az emberi kedélyre *télen* át, mikor minden a merev halálra emlékeztet, minden állatnál a szomorúság, a csüggedés kifejezésével találkozunk; csak ő, a kis hamis nem csügged jó, s kedvvel zeng felénk vigasztalást.

A mint kiléptünk az erdőből, *pacsirta* száll föl dalolva mind magasabbra. mintha dala ég felé ragadná s tele zengi szívünket, átmelegít s lelkesülésre ragad bennünket.

De az még nem elég, hogy ezek a kis szárnyas költők gyönyörködtetnek s gyöngédebb érzelmeket keltenek föl bennünk, *hanem egyszersmind hí munkásaink, védőink s vagyunk valódi őrei is.*

Mivé lennének erdeink, szőlőink, réteink, vetéseink, ha madarak nem volnának? Különösen naszonhajtók az énekesek mint rovar-pusztítók. Epen azért valahányszor kedves dalaikban gyönyörködünk, jusson eszünkbe, hogy ezek a kedves lények, a természet ezen költői, valódi jótevőink, mivel ők óvják meg a rovarpusztítástól erdeinket, virágainkat, gyümölcsseinket és gabonánkat.

A zsoltár-énekes.

A királyi zsoltárénekes éppen befejezte volt egyik legszebb dalát Megmentőjéhez és még reszketett a szent szellőcske, mely napkeltekor hárfájának hangjával naponta felébresztette, e hárfa húrjai közt, midőn Sátán ellene állott és a király szívet büszkeségre indítá éneke fölött.

»Van-e« szolt »óh Mindenható, teremtéseid közt egy, a ki edesebben dicsérne Téged?«

E perczben a nyílt ablakba, mely előtt kezeit kitarva tartá, egy sáska ült ruhájának szegélyére és elkezdé világos reggeli énekét. Egy sereg sáska az első körül gyült; a fülemilék is hozzájuk repült és rövid idő alatt az összes fülemilék versenyeztek Teremtőjük dicséretében.

A király füle megnyílt és hallá a madarak énekét, a sáskák és minden élő lény hangját, a patakok mormogását, a berkek zúgását, a reggeli csillag, s a felkelő nap elbájoló hangját.

Beléveszve a hangok fenséges egységébe, melyek a minduntalan és fáradhatatlanul a Teremtőt dicsérik, elhallgatott és énekét rosszabbnak, silányabbnak találta a sáskáénál, mely még mindig ruhája szegélyén czirpelt. Alázatosan, megfogta hárfáját és éneklé: »Dicsérjétek az Urat, ti minden teremtései; dicsérd te is az Urat, te legbelső, te elhallgató lelkem!«

BCU Chuj / Central University of Budapest Herder. (Blätter der Vorzeit.)



Ujra egy »kitüntetett« kutya. Az »Állatok Védelme« II. évfolyamának 5. számában közöltük, hogy Londonban egy kutyát, mely egy vitorlás-hajóskapitánynak és legényeinek életét megmentette »ezüst nyakékkal« díszített fel a vizimunkások és hajósok egyesülete. — Most meg Bostonban (Angolországban) a polgármester a *mentő-érmét* tette nyakára egy derék értelmes Newfoundlandi nőstyénnek, egy kis gyermeket, játszótársát a helyi vasút kerekei alól a legválságosabb pillanatban szerencsésen kihúzta. — Mily szegények az emberek, hogy csak ilyenekkel tudják hálájukat lerónni egy nemes állat iránt!

Állatmentő kocsik működnek Budapesten pár nap óta. Igazán kinos látvány az, a mikor a megsebesült, vagy betegségtől összerogyott lovak és egyéb állatok az utcán vergődnek, a míg néhány órai késéssel megérkezik a gyepmester és a vergődő párát durván földobják a kezdetleges kocsira. Az *állatorvos-akadémia* megszüntette ezt az állapotot. Kipárnázott zárt mentőkocsikat készítetett az állatok számára, a melyekben gyorsan és kényelmesen lehet elhelyezni a beteg állatokat. A kocsik segítségével hívására telefont vezettek be az állatkórházba.

Az állatok lelkivilágából.

A macskák.

Irta: **Alexandre Dumas fils.** Fordította: **Széchy Károlyné.**

A mint meg van állapítva, hogy a kutyának esze, szive s talán lelke is van, úgy állítják sokan azt is, hogy a macska áruló, alattomos, tolvaj, önző, háladatlan. Hány embert hallottam én már mondani: »Oh! én a macskákat ki nem állhatom; olyan állat az, a mely nem szereti a gazdáját. Csak a házhoz ragaszkodik, mindent el kell zárni előle. Egyszer tartottam macskát, mert falun tartózkodtam, a hol egerek voltak. A szakácsné elég vigyázatlan lévén egy kopasztott csirkét, melyet éppen a piacról hozott, az asztalon hagyni, a macska elvitte a csirkét és soha többé senki nem látott abból egy darabot sem. E naptól fogva föltettem magamban, hogy többé macskát nem tartok!«

A macska hire nagyon rossz, az igaz; de azt is el kell ismerni, hogy maga a macska nem teszen semmit se a róla keringő hírek és vélemények megczáfolására. Nem igen népszerű; de ő azt oly kevésé bánja, mintha nem róla, hanem a muzulmánokról lenne szó. És bevalljam-e? Éppen ezért szeretem, mert ezen a világon az ember a legkomolyabb dolgokkal szemben közönyös maradhat, (ha vannak általában komoly dolgok, a mit csak életünk végén tudunk meg;) de lehetetlen részt nem venni annak a kérdésnek a megvitatásában, hogy melyik ér többet, a macska vagy a kutya? Mindig eljön az a pillanat, a melyben színt kell vallani, melyiket szeretjük jobban. Nos tehát! Én a macskát szeretem!

Hányszor mondták már nekem:

- Micsoda, ön a macskákat szereti?
- Igenis, a macskákat.
- Nem szereti inkább a kutyákat?
- Nem én.
- Ez különös.

Ha ezen állatok egyikével élnem kellene, én a macskát választanám; a macskának megvan az én szememben a társadalmi viszonyokhoz alkalmazkodó modora. Először is, első ifjúságában a legtökéletesebb kecsesség, hajlékonyság, ötletesség van benne, csak a melyet csak a legkövetelőbb művész-képzelet kívánhat. A macska ügyes, mindig tudja, hol van. Okos, elővigyázatos egészen a bizalmatlanságig, mindenüvé eljár, mindent lát és megfigyel, anélkül, hogy piszkolna, vagy eltörne valamit; egész kicsi személye melegség és kedveskedés; nem habsolója, hanem szája van és milyen szája! Elloppja ő is az ürüpecsenyét, mint a kutya, de a dög s a trágya neki nem kell, a kutyának igen; a macska discrét, a legaprólékosabb gondnal tisztálkodik, a mit nagyon sokan a rágalmazói közül eltanulhatnának tőle. Megmossa a képét és megmosván a képét, az időt is megjósolja

azon fölül. Eszébe juthat valakinek, hogy egy színes szalagot kössön a nyakára, de nem fog eszébe jutni senkinek sem, örvöt adni rá: nem igazzák le. A fáját nem hagyja változtatni; nem adja át magát valamely kupecz esetleges tervelésének kivitelére. A macska gondolkodik, látnivaló, míg a kutya közeledténél meg-gondolatlan és düh az utolsó szava. Szóval, a macska méltósá-gos, büszke, fitymáló, alacsony dolgait titkolja, szerelmét el-rejti a homályban, szinte a felhőkben, a házfedeleken, a diákok és grizettek szomszédságában; bizalmatlansággal fogadja a ked-veskedést, nem tűri a sértést, ott hagyja azt a házat, a hó! nem bánnak vele érdemei szerint; szóval a macska egészen a szüle-tett aristokrata jelképe, míg a kutya nem egyéb és nem lesz soha egyéb egy szolgálatok s behizelkedések által meglett csunya parvenü

A macska ellen felhozott argumentumok közt az egyetlen némi jogosult az, hogy a kis madarakat elpusztítja, a csalógányt ép úgy, mint a verebet. Hogy a kutya ezt nem teszi az onnan van, hogy ő nagyon nehézkes és nagyon ostoba hozzá. Ő is fut a madarak után, de — ugatva; a madarak elmenekülnek s ő meghökkenve utánuk bámul nyitott szájjal s csodálkozó farkkal. A foglyokat fogdossa ugyan és a nyulakat, de csak 2 évi okta-tás és kényszeröv viselése után; azokat sem magának fogja, azo-kat sem a maga részére kutatja fel, hanem a vadász számára. Az otrombal Üldözi az állatokat, a melyekhez ő is tartozik, az ember javára, a ki őt megveri! A macskának legalább, ha ma-darat fog, egy mentsége van: maga eszi meg. Minő joggal itél-heti el ezért az ember? Nézzék csak meg egymást az emberek! és látni fogják, hogy köztük is, mint a macskáknál, az, a kinek körmei vannak, csak azon iparkodik untalan, hogy széttépje azt, a kinek — szárnya van.



Majomiskola.

Calcuttában már majomiskolát is rendeztek be. Állat-pro-dukcióknál eddig is gyakran lehetett látni kutyákat, a melyek jól ismerték a kártyákat, vagy dominozni tudtak. De most a fiat-al majmokat olvasni tanítják a betűk szerint. Fatuskókon nagyra rajzolják a betűket s így teszik a majmok elébe, a mint szoká-sos gyermekeket is tanítani, hogy játszva tanulják meg a betű-ket. Minden majomnak külön tanítója van; a fatuskók segítségé-vel egész szavakat tanul kibetűzni. Ha például a »gyümölcs« szót összebetűzi hiba nélkül, gyümölcsöt kap jutalmul. Amerika és Afrika némely szállodáiban pedig már mint szolgáló pinczérek ügyeskednek ezek a mi — testvéreink.



Egy állatkinzó büntetése Finnországban.

A »Magyar ember könyvtára«-ban olvastuk a következő történetet: Abo városában, a finneknél, történt néhány évvel ezelőtt, hogy egy tizenöt esztendőszü roszszivü gьерkocz egy kutyát, melyet egy terhes szekér lejárt, s mely mintegy segedelemért könyörögve, keserves vonítás között a legközelebbi bolt elébe mászott, minden könyörületesség nélkül eleinte kővel dobált, azután pedig forró vízzel öntött le. Ezen utálatos embertelenséget a szomszéd meglátván, a gьерkoczöt az előljáróságoknál bevádolta, kik e nagy kegyetlenségen eliszonyodva, a vétkest elfogatták. A pajkos állatkinzó fejére hozott, s a poroszló által felolvasott ítélet így hangzott:

»Mivel te fiatal gonosztevő, egy szerencsétlen állaton, mely halála órájában kinjai között hozzád folyamodott, nem csak nem könyörültél, sőt fájdalmait növelve, kettőztetett kinzással meg is ölted: e gonosztetted méltó jutalma leend korbács, pellengér és szégyen-tábla melleden.« Ezen ítéletet a gonosztevőn végre is hajtották, számos nézők jelenlétében a pellengérré lőn állítva, nyakában egy fekete táblával, melyen nagy betűkkel ez volt írva: »vérszomjazó szörnyeteg,« és végre két poroszló meztelen hátát irgalom nélkül megkorbácsolta! Kemény büntetés volt ugyan ez, de hasznos is, mert sok állatkinzónak elvette kedvét, hogy a szegény állatokat kinozzák és sanyargassák.

BCU Cluj (Central University Library Cluj) A giliszta hasznosságáról,

Wolny müncheni tanár a »Köln. Volkszeitg« szerint beható kísérletet tett. Fa-ládákból és mázolt virágcserepekből kísérleti állomásokat rendezett be magának, felét gilisztás jó földdel, felét pedig tiszta földdel, giliszta nélküli; és aratása a következő lett:

	Giliszta nélkül:		gilisztásan:		tehát többet a	
	gabona	szalma	gabona	szalma	giliszták által:	
					% gabona	% szalma
rozs	14.7	36.2	28.8	53.5	93.9	47.8
borsó	113.0	126.0	141.5	169.5	25.1	34.6
disznóbab	40.5	40.5	68.5	59.5	69.1	46.9
karórépa	2.8	11.5	5.4	29.5	92.2	156.5
burgonya	92.0	gumó	217.0	gumó	135.9	gumó.

A giliszták termékenyítő hatásának magyarázása abban található, hogy a földet az általuk vájt utak szellőztetik és kiszáritják; ez, által azonkívül a növények gyökereinek is lehetővé van téve hogy a föld mélyebb rétegeibe behatoljon.

A madarak énekének ideje.

Ha egy vadász tollas barátainak, (mondjuk inkább: áldozatainak) hangját ismeri, nem kell neki óra. A fülemile után, mely szinte egész éjjel énekel, a pintyőke adja az első jelt és pedig a pitymallat előtt, $\frac{1}{2}$ től 2 óráig, aztán megszólal a fürj 3-ig; h áromtól $\frac{1}{4}$ -ig a pirosbasú poszáta hallatja dallamos trilláját; $\frac{1}{3}$ -tól 4-ig énekel a feketeterítő; $\frac{1}{5}$ -tól 5-ig a cizinege; és 5-től $\frac{1}{6}$ -ig a veréb csiripel.

A hegyek állatvilága.

Irta: Ellisée Reclus. Ford. Geőze Sarolta.

A mily dús a hegység tenyészete, a milyen dús erdőben, cserjében, pázsitban, mohában, ép olyan szegényesnek látszik állatok dolgában; majdnem elhagyottnak tűnnek fel, ha a pásztorok oda nem terelnék szarvasmarha- és juhnyájaikat, mik mesziről fehér vagy pirosló foltoknak látszanak; s ha a juhászkutyá, szakadatlanul futkározva a nyáj körül, nem verné föl a bérczet ugatásával. De ezek mind csak időközi vándorok, tavasszal jöttek fel a síkságról s oda is térnek vissza télire, hacsak a völgyi kisedek falvaktan be nem istálózzák őket. A lejtőkön fölfelé menve, a hegység gyermekei közül nem lát az ember mást, mint a bogarokat, vagy a fű között futva át az ösvényen, vagy a levegőben zümmögve; azután néhány lepkét, melyek között feltűnik a gyászpillangó, barnába játszó fekete színével, s ha a pompás Apolló-lepke, ez a virágok felett szállongó eleven virág, és itt-ott egy egy hüllő surran el a kövek közt. Az erdők nagyon hallgatagok; csak kevés madár dalol bennök.

Azonban a hegységnek miként a síkságból felnyulakodó természetes erődnek is megvannak a maga vendégei; félénk bujdosó egy részök, a melyik hozzáférhetetlen menedéket keres; vakmerő rabló a másik, véres ragadozó, a ki őrtornyából messze kémleli a láthatárt, mielőtt zsákmányra indulna.

Furcsa jelenség, de érthetővé teszi az emberek gyávasága, hogy a hegyi állatok közül azokat csodálják legjobban, melyek a többit megölik, széttépik. Királyá tennék meg őket, a mint hogy a mithosban, a mesében, a mondában, sőt nem egy régi természetrajzi könyvben igazán is úgy nevezik őket.

Ott van első sorban a sas és egyéb vérengző madarak, miket a földnek valamennyi úra képeül választott, olykor két fejjel is ellátván őket, mintha ökjelaguknak is azt szeretnék, ha két csőrük volna, hogy többet nyelhessenek el. Bizony szép is a sas, mikor büszkén megáll a kőszál tetején, a hová emberi láb föl nem ér, és még nagyszerűbb akkor, ha szárnyát kibontja és csendesen úszik a légben, mint ura a végtelenségnek; de mit nekem szépsége? Ha a király csodálja, a pásztorember gyűlöli. Ellensége a nyájnak és a pásztor halálos háborut fogadott ellene. Nemsokára csak a múzeumokban lehet még látni sast, keselyüt, bárány keselyüt. Sok hegységben már egyetlen fészket sem lelni, vagy ha van is, nincs már abban csak egy gyanakodó, magányos remete, félig béna, fakó, vedlett madár, melyet majd megésznek az élősdí férgek.

Pusztítója a nyájnak a *medve* is.

Noha ereje bámulatos, a csontok zuzásához pedig művészileg ért, még se kedves állata a királyoknak, a kik kétségkívül nem találják elég csinosnak, hogy czimerökbe tegyék; kárpótlásul sok helyt a nép szereti, sőt még üldözője, a vadász, sem tud rá haragudni. Az osztyák, mikor már megadta neki a kegyelem dőfést és ott látja heverni véresen a hóban, rimán-

kodva borúl le előtte: »Mégöröklek, én istenem! de éhes voltam és éhes volt a feleségem meg a gyermekem, és te olyan jó vagy, hogy megbocsátsd vétkeimet.« Mi ugyan nem találjuk valami isteninek, de mennyi benne az emberség-tudás, a jámborság, a jóindulat! Milyen hűségesen gyakorolja a családi erényeket; hogy szereti a fiait s milyen virgonczak, játékosak, jókedvűek a kis bocskok! Ezeket az ő magasztalt pátrialkalis erényeket ott kell meglesni barlangjában vagy vaczkában, a mit mohával jó puhára kibélelt magának. Az igaz, hogy egyszer-egyszer megtépi a juhokat; de rendszerint nem maga a mértékletesség-e? Beéri azzal, hogy a füvet legeli, egyet-egyedűt áfonyázik s néha elnyalja a vadméhek mézét; olykor a völgyekbe is ellátogat, nagy jámboran egy kis körtét, szőlőt enni.

Tschudi svájci természettudós becsületszavára állítja, hogy ha a derék állat úrközben eprésző kis leánnyal találkozik, beéri azzal, hogy az epres kosárából vegye ki a maga részét, a kis leányt pedig nem bántja. Ha pedig az ember szolgálatába állott, milyen készséges, jókedvű, s a sértésekkel szemben milyen megvető és nagylelkű! Hiába, csak sajnálom ezt a jóra való állatot, a mely máholnap kivész hegyeinkből, s melynek mancsát büszkén szegezi ki kunyhója fölibe a vadász. Fajtáját ki fogják irtani; de vajjon több értelemmel nem lehetett volna-e megszelídíteni és az emberi munkához társul szegődtetni?

Talán a farkast senki sem fogja sajnálni, ha majd egyszer végkép kipusztul a hegyekből. Farkas koma csunya jószág; gonosz, vérszopó, álnok, gyáva. Egyéb sincs eszében, csak hogy a zsákmányát széttephesse s bugyogó meleg vérét megihassa. Minden állat gyűlöli és gyűlöli ő is valamennyit, de megtámadni csak a gyengéket s a sebesülteket meri. Magánál erősebbre csak akkor ront, mikor az éhség űzi. De azután milyen mohón esik neki a kész, elesett zsákmánynak, a védtelen ellenségnek! Még ha farkas társuk esik is el, ha a vadász belélfő, a többiek rárohannak és elevenen széttepik. A véres Róma minden kigondolható gonosztettel terhelte emlékkét, ezrével rombolta le a városokat, majd belefult a három földrész kincseibe, erőszakkal, álnoksággal, számtalan alávalóság révén ura lett az akkori világnak s mégis minden bűne mellett, megrágalmazta magát, mikor farkast választott anyjául és patrónájául. Az a nép, melynek törvényei, csekély változással, máig kormányoznak bennünket, bizonynyal kemény; de mégse volt olyan rossz, a milyennek választott szimbolumáról hinni lehetne.

A ki szeretettel csügg a hegységen, annak jól eshetik tudni, hogy az a rút farkas a nagy síkságok állata. Az őserdők kijirtása s a vadászok szaporodása készítette menedéket keresni a szurdokokba, de azért ő ott mégis csak befurakodott jövevény; arra van alkotva, hogy egyhuzamban ötven mértföldöt is fusson a pusztában, nem pedig, hogy a sziklákat mássza.

Izmainak rugalmasságánál s egész testalkatánál fogva a sziklákön szökellésre, mélységek átugrására termett állat a kecses

zerge, égaljunk antilopja. Ez az igazi hegyi állat! Nincs örvény, a mi elriassza: nincs hómező, a mi megtérítse; egy-két szökéssel olyan szédítő magas sziklára fut fel, hogy a legmohább vadász sem meri követni, más szökéssel olyan csúcson terem, hogy még a négy lábát sincs rajta hova tenni; földi állat-de mintha szárnya volna! S azonfelül szelid és barátságos; szívesen elvegyülne a kecske- és juhnyájak közé; kevés fáradtsággal szaporítani lehetne vele háziállataink csekély számát; de hát megölni még könnyebb, mint felnevelni; és a mi kevés *zerge* még van, a vadászok gyönyörűségére tartogatják. Valószínű, hogy fajuk nemsokára kivész. Végre is, nem jobb-e szabadon meghalni mint szolgaságban élni?

A zergénél még feljebb, hóval bekerített sziklás lejtők között, más állatok váasztottak tanyát. Az egyik a *havasi nyul*, a mely évszakonként ügyesen változtatja ruházatát, hogy mindig elvegyüljön a talaj színével. Így kerül ki a sas éles szemét, Télen, mikor köröskörül mindent belep a hó, fehér a bundája, mint a hópehely; tavasszal, hogy a hó közül szürkés kavics, fűtorzs kezd kikandikálni, szőrét szürkés foltokkal tarkázza; nyáron barnás mint a sziklák, s mint a leperzselt gyepek; és a mint az idő télre fordul, hirtelen téli bundát ölt megint magára.

Még jobban meg van védve a *marmota*; a telet mély lyukban tölti, hól mindig egyforma meleg van a nagy hó alatt, és ott hónapokig szunnyad élte folyama, míg a virágillat s a tavaszi verőfény föl nem ébreszti dermedt álmából.

Végre egyik piczi, szüntelen eleven, szüntelen munkálkodó rágcseri, a milyet mindenütt lelni, vállalkozott rá, hogy elérje, a csúcokat, alagutakat, folyósokat vájva a hó alatt: a kis *pele*. E hideg köpeny alatt keresi a földben sovány eleségét és csodálatosképen meg is leli!

Olyan nagy a Föld termékenysége, hogy a létért való szüntelen küzdelem számára a pusztítóknak s az áldozatoknak egész nemzedékeit hozza létre, kik a sötétben vivják harczukat, ezer méterrel följebb az örök hó határánál! A létért való e rettenetes harcot, melynek látványa elűzött a síkságról, im itt újra feltalálom, a fagyos földrétegek alatt.

A ragadozó madár sokszor még feljebb száll, de csak azért, hogy a hegység egyik lejtőjéről a másikra menjen át, vagy hogy szétnézzen a messzeségben, vadját kémlelni. A *szitakötőt*, a *pillangót* elragadja olykor az öröm, hogy a napfényen játszozhatnak; felszálnak olykor a legmagasabb csúcsig, s nem sejtve az éjszakai hideget, vígan szállnak feljebb a verőfényben; e szegény állatkákat, valamint a legyeket és egyéb bogarakat, még többször a vihar sodorja a csúcok felé, hol porral keveredett hullájukkal teleszórja a havat. De ez idegeneken kívül, a kik akarva, nem akarva látogatják a halál és csendesség országát, vannak ott benszüllöttek is, a kik igen jól érzik magukat; nekik ott nincs hideg, nekik a talaj nem fagyos. Körültük terül a végtelen hómező; de a sziklaormok, a mik itt-ott kifurakodnak a hóból, nekik oázisok a pusztában; ott lelik ők meg a zuzmók közt ele-

delüket. Valóban csuda, hogy megélik, s e tényt a természet-tudósok meglepetve konstatálják

Pókok, rovarok, hóatkák, mindegyik lények tudhatják jól, mi az éhség, s élemlő lések után nagyon lassan mennek végbe. Itt a zuzmára birodalmában, a bábok sokáig lehetnek megdermedve, zsibbadt, halálos álmukben.

Azonban nemcsak a hó mellet nyilatkozik az élet, de mintha maga a hó elevenednék meg, annyi parányi állatka nyüzsög benne. A fehér havon messziről sárgás, vörhenyes foltokat látni; rothad a hó, mondják az odavalók; *milliárd uyüzsgő lény*, szól a nagyítójával néző tudós, a kik élnek, szeretnek, szaporodnak és felfalják egymást.



Hasznos állatok. A belga földművelési miniszterium rég védelmébe vette a *békákat*, hasznos voltuk miatt. Ez ugyan nem igen van ingyére főkép a délnémet és franczia vidékek béka-czomb barátainak, és fogyasztóinak. Már 1893. januárban királyi leirattal eltiltották a békák fogdosását, pusztítását, elküldését és eladását. Most ujból erélyesen föllépnek a béka védelmére.

A tücsök mint hőmérő. Ha éjjel sok tücsök czirpog a mezőn, pontosan takmást tartanak; de az ütem gyorsasága a hőmérséklet szerint van szabályozva, úgy, hogy a hányat czirpelt a tücsök egy perc alatt megközelítőleg a hőmérséklet is meg lehet határozni. 15° Celsiusnál 80-szor czirpog a tücsök egy perc alatt, 21° C. azonban már 120-szor, stb. úgy, hogy egy-egy foknyi hőmérsékemelkedésre hat-hét czirpogási többlet esik.

Az »Allatok Védelme« szerkesztősége a kolozsvári Á. V. E tagjainak szives tudomására hozzá, hogy a következő folyóiratokkal csereviszonyban lévén, azokat a tagok rendelkezésére bocsátja, kölcsönképpen: Az Állat-védő, Temesvár. — Anwalt der Thiere, Riga. — Erdélyi Muzem, Kolozsvár. — Iustrirter Thier-Freund, Grác. — Méhészeti Kézöny, Kolozsvár. — Thierfreund, Wien. — Thier u. Menschfreund, Dresden-Berlin. — Természet, Budapest. — Ungaria, Kolozsvár. — Zeitschrift des Verbandes rheinisch-westfälischer Thierschutzvereine, Köln. — A lapokért minden pénteken délután 4 órakor lehet küldeni a szerkesztőhöz, Széchy-villa I. emelet.

A mai számhoz az »Allatok Védelme« III. évfolyamának Tartalomjegyzéke van mellékelve.



Czéljaink.

Az állatvédelem eszméje, czéljai és eszközei, fájdalom, még oly idegenek és ismeretlenek nálunk Magyarországon, hogy ez a gyermek nevelésére és a kedély művelésére oly nagyon szánalmas hiányt pótolni, igyekeznünk kell.

Legalább megkísértjük; »azokért szólalva fel, a kik magukért nem tudnak szólni.« Megvagyunk győződve ama bolcs kijelentés igazságáról, hogy a *ki az állatokat védi, az embereknek tesz szolgálatot.* Nem egetverő reményektől duzzadva, csak csendesesen, szerényen törekszünk megközelíteni azt az élénk tűzött czélt, hogy az állatvédelem eszméjét, az állatokhoz való szeretetet fölkeltsük és ápoljuk. Mindenekelőtt az ifjuság, a gyermekek szívét óhajtanók ezen eszmének megnyerni, kedélyét a kegyetlenségektől óvni; figyelmét, szeretetét ráirányozni ama szegény társainkra, kik némán tűrnek és szenvednek, s szolgálnak nekünk utolsó lehetőkig.

Ezt csak is a szülők és tanítók segítségével érhetjük el. Csakhogy igen sok ember van, kiből hiányzik, nem a jó akarat, hanem az a filozófia, a melyre, Rousseau szerint, szükségünk van, hogy azt észrevegyük, a mit mindennap látunk. Hozzá vannak a legtöbbben szokva, hogy az állatot mindennap nehezen dolgozni és gyakran nehezen szenvedni lássák, a nélkül, hogy eszükbe jutna, szeretettel és hálaival lenni irántuk és segíteni Istennek ezen hasonló-kép érző, árva teremtesein. Ha egy gép elromlik, esztelenség lenne ültgelni, hogy tovább mozogjon. Ép ilyen esztelenség, de hozzá még a legiszonyibb kegyetlenség is, egy kimerült vagy túlterhelt állatot bántani; mert az állat nem szeszélyes, mint a legtöbb ember, hanem dolgozik, segít és használ nekünk szakadatlanul és kárpótlás nélkül.

Megmosolyogja a mívelt ember a sok barbár fajnál divó állat imádatát; nem is helyes, de sokkal helytelenebb és végtelen szomorú a mi sokfajta állat-kínzásunk. Szomorú, mert az emberi érzés elfajulásáról tanuskodik és látványa, valamint a kegyetlenkedésekről szemben mutatkozó közöny tapasztalása is, a legkártékonyabb befolyással van az ifjuságra, a gyermeki szívre.

Ha a szülők és tanítók jóakarata és következetessége velünk lesz, könnyebben fogunk boldogulni az állatvédelem eszméjének és gyakorlatának terjesztésében, melynek szószólójaként működik e kis havi folyóirat. Persze e kis lap azt hiszi magáról, a mit minden lap hisz keletkezésénél, hogy *hétzagypótló*; és nekünk talán annyival inkább szabad ezt hinnünk, mert az állatvédelem terén, az Orsz. Áll.-Védő-Egyesület időhöz nem kötött röpiratain és a Pétemsvári Á. V. E. negyedévi füzetein kívül, nincsen Magyarországon egyetlen lap sem, a mely ennek az eszmének szolgálja. A külfölditől kell tanulnunk e tekintetben és nem idegenkedésből, hanem szükség és okszerűség folytán onnan vesszük a jót, a hol kapjuk. Olyannyira hisz eszük, hogy *miasztól* teljesít e kis lap, hogy ingyen küldjük szét egyesületünk tagjainak; idegeneknek is oly áron, mely alig fedezi a nyomtatás költségét; a mint a missionáriusok küldik messzi tengeren túl havi jelentéseiket, panaszaitkat, kérelmeiket a hívőknek, minél bensőbb ragaszkodást, minél további terjesztést kérve.

A természet gyönyörű harmoniájában az állatnak jutott a legkegyetlenebb osztályrésze, mert — emberekre van bízva.

Igyekeznünk kell szívvel-lélekkel ezen segíteni, enyhíteni, az állatok és az emberek érdekében egyaránt.

Azért eziből kérjük mindazokat, a kiknek kezébe e kis lap jut, hogy legalább 1-1 tagot vagy előfizetőt szerezzenek nekünk, mely csekély fáradság által már is nagy szolgálattal tesz ügyünknek, a szegény elkinzett állatok érdekének.

Állatvédelmi eszméink, törekvéseink, czéljaink legmesszibb a támogatásért, ismertetésért, terjesztésért pedig a sajtó viheti keresztül, melynek jóindulatába melegen ajánljuk.

Széchy Károlyné,
elnök.

Gróf Teleki Lászlóné,
alelnökök.

Gróf Kornis Berta,

Van der Velden Edéné,
titkár.

Szerkesztői Izenet. Margitnak. Más más jelige alatt és persze nem egy és ugyanazon irással: *lehet.*